

Lokale nota Publieke gezondheid 2017-2020

Gemeente Rozendaal

Vastgesteld in de raadsvergadering van 28 maart 2017

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Regionale visie	5
1.1 Speerpunten regionale visie	5
1.2 Algemene uitgangspunten regionale visie	5
1.2.1 Gezondheid als positieve gezondheid	5
1.2.2 Het radermodel	5
2. Lokale invulling	6
2.1 Algemene kenmerken gemeente Rozendaal	6
2.2. Relatie met het Sociale domein	7
2.3. Sociale leefomgeving	8
Senioren : 3 voorstellen	
2.4. Fysieke leefomgeving	8
Houtstook: 1 voorstel	
Gezondheid in het basisonderwijs: 1 voorstel	
2.5. Leefstijl	9
Bewegen: 5 voorstellen	
Alcohol: 2 voorstellen	
2.6 Lichamelijke gezondheid	11
Gezondheidsbevordering statushouders: 1 voorstel	
Inzet van vrijwilligers bij hartproblemen: 1 voorstel	
2.7. Mentale gezondheid: 1 voorstel	12
3. Uitvoeringsplan: uitwerking voorstellen plus financiële gevolgen	13
1. Rader "Sociale leefomgeving"	13
2. Rader "Fysieke leefomgeving"	15
3. Rader "Leefstijl"	16
4. Rader "Lichamelijke gezondheid"	19
5. Rader "Mentale gezondheid"	20
Bijlagen	
<i>1. Informatie over wetgeving:</i>	
Bijlage 1a. Overzicht van relevante wetten	
Bijlage 1b. Informatie over de relatie tussen het gezondheidsbeleid en de (nieuwe) Omgevingswet	
<i>2. Uitgangspunten Regiovisie:</i>	
Bijlage 2a. De zes pijlers van positieve gezondheid	
Bijlage 2b. Het radermodel	
<i>3. Informatie over Rozendaal:</i>	
Bijlage 3a. Bevolkingspiramide	
Bijlage 3b Algemene kenmerken gemeente Rozendaal	
Bijlage 4. Achtergrondinformatie per rader	
Bijlage 5. Lijst met afkortingen	

Inleiding

Maatschappelijke ontwikkelingen zijn van belang voor het publieke-gezondheidsbeleid. In de regionale visie Publieke gezondheid Gelderland-Midden¹ staat om die reden:

“De (gezondheids)zorg en dus ook de publieke gezondheid, ontwikkelt zich niet los van de samenleving, niet los van de economische, politieke, technologische en sociaal-culturele veranderingen. Hoewel deze veranderingen ogenschijnlijk autonoom zijn, hangen ze sterk met elkaar samen. De ontwikkelingen binnen het sociaal domein zijn bijvoorbeeld nauw verbonden met de wijze waarop we de (gezondheids)zorg vormgeven. We kijken immers naar een toekomst waarin we steeds ouder worden. Een toekomst waarin ouderen, gehandicapten en dementerenden hun dagelijks leven en hun eigen zorg thuis steeds meer zelf kunnen, maar ook móeten regelen om de zorg betaalbaar te houden. Een dynamische tijd waarin een steeds groter beroep wordt gedaan op het potentieel van de inwoner. We zien bij de transformatie van het sociaal domein en de ontwikkelingen binnen de publieke gezondheid dan ook parallelle processen. Deze zijn gericht op het versterken van de eigen kracht, de eigen regie op het leven en op het terugdringen van het gebruik van de 2^e en 3^e lijns zorg.”

Landelijke speerpunten

Publieke gezondheid² is een verantwoordelijkheid van verschillende overheden: het rijk stelt een landelijk kader vast, waaraan gemeenten invulling moeten geven. Volgens artikel 13 van de Wet publieke gezondheid (Wpg) zijn gemeenten verplicht binnen twee jaar na het verschijnen van het landelijk kader een lokale nota te publiceren. De meest recente landelijke nota, de Landelijke nota gezondheidsbeleid 2016-2019³, kent de volgende speerpunten:

- vier leefstijlspeerpunten: minder roken, minder overmatig alcoholgebruik, minder overgewicht en meer bewegen;
- het bevorderen van psychische gezondheid;
- het voorkómen van diabetes.

Deze landelijke speerpunten hebben ook betrekking op Rozendaal.

Regionale samenwerking

Vanwege de overeenkomsten binnen regio's werken gemeenten vaak samen bij de uitwerking van het lokale gezondheidsbeleid. Zo ook de gemeenten in onze GGD-regio, Gelderland-Midden.

Onze samenwerking heeft een aantal voordelen:

- kennis delen op gezondheidsthema's en het bieden van handvatten en inspiratie voor lokaal beleid;
- een gedeelde gemeentelijke bestuurlijke verantwoordelijkheid in de aansturing van onze GGD (een gemeenschappelijke regeling);
- éénzelfde vertaling van de landelijke beleidskaders richting lokale uitwerking.

De zestien gemeenten in de regio van onze GGD, de VGGM, hebben juni 2016 een regionale nota uitgebracht, de Regiovisie Publieke gezondheidszorg Gelderland-Midden. Deze is op 13 september 2016 ter kennis gebracht van onze gemeenteraad en vormt de basis voor deze lokale nota.

Relevante wetten

Het inkaderen van een lokale nota binnen een regionale visie is overigens niet nieuw. Wat wel nieuw is, is de verbinding met de drie decentralisaties in het sociale domein uit 2015: de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Voor het publieke-gezondheidsbeleid zijn, naast deze drie en de Wet publieke gezondheid zelf, nog enkele andere wetten van belang: de Wet Passend onderwijs, Participatiewet, Omgevingswet (naar verwachting vanaf 2019) en de Wet veiligheidsregio's⁴. Gemeenschappelijk aspect bij deze wetten is, dat de gemeente en haar inwoners hierin centraal staan. Hierbij wordt uitgegaan van de basisvisie vanuit de Sociale decentralisaties: “zelfredzaamheid” en “samenredzaamheid”.

¹ Regiovisie Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden d.d. juni 2016

² Publieke gezondheid: de gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder begrepen het voorkómen en tijdig opsporen van ziekten. De kerntaken van de Publieke gezondheidszorg zijn: bewaken, beschermen en bevorderen van gezondheid.

³ Op 4 december 2015 in de vorm van een brief door minister Schippers (VWS) aangeboden aan de Tweede Kamer

⁴ Zie Regiovisie blz. 9

Een kort overzicht van de relatie van deze wetten met de publieke gezondheid, voor zover van belang voor Rozendaal, vindt u in bijlage 1 bij deze nota. In bijlage 1a vindt u achtergrondinformatie over de relatie tussen de Omgevingswet en de publieke gezondheid.

De landelijke speerpunten en de speerpunten en uitgangspunten uit de Regiovisie worden in deze nota overgenomen. Bij de uitgangspunten gaat het in de eerste plaats om een nieuwe omschrijving van het begrip "gezondheid". Dit wordt vervolgens eerst uitgewerkt in een zestal aspecten aan de hand waarvan de individuele gezondheid in kaart kan worden gebracht, en daarna in een algemeen kader, het "radermodel", met aanknopingspunten voor beleid.

Vanwege de relatie met de gemeente Rheden zijn de voorstellen uit deze nota naast die van Rheden gelegd. De werkingsduur is gelijk aan de Rhedense nota: de periode 2017 t/m 2020.

Voor de volledigheid bevat deze nota niet alleen voorstellen voor nieuw beleid. Er staan ook activiteiten in die deel uitmaken van bestaand beleid. Vanwege de samenhang worden deze ook opgenomen. Hierbij wordt vermeld of een voorstel nieuw is, of dat het om een al langer bestaande activiteit gaat.

Leeswijzer

Deze nota is als volgt opgebouwd. De regionale visie komt aan bod in hoofdstuk 1.

Hoofdstuk 2 bevat de voorstellen die betrekking hebben op de gemeente Rozendaal.

Deze voorstellen worden in hoofdstuk 3 uitgewerkt in de vorm van een uitvoeringsplan inclusief financiële paragraaf.

Wij hebben er uit oogpunt van efficiency voor gekozen geen apart Uitvoeringsplan op te stellen.

Wanneer de financiële gevolgen van voorstellen de bevoegdheid van ons college te boven gaan, zullen wij deze met een apart raadsvoorstel aan de raad voorleggen.

1. Regionale visie

Zoals in de inleiding vermeld, worden de speerpunten en uitgangspunten van de Regionale visie in deze nota overgenomen. De voorstellen voor de gemeente Rozendaal, in hoofdstuk 2, worden hiermee in relatie gebracht.

1.1 Speerpunten regionale visie

De focus binnen de regiovisie ligt op:

- Het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen;
- De bevordering van de participatie, kwaliteit van leven en eigen regie van chronisch zieken;
- Borgen van een vangnetfunctie voor zeer kwetsbare doelgroepen.

Daarnaast zijn de reguliere, meer medisch georiënteerde thema's onverkort van kracht.

Deze zijn grotendeels bij de GGD belegd. Deze drie speerpunten hebben, evenals de landelijke speerpunten, in hun algemeenheid betrekking op Rozendaal. In de praktijk hoeven zij niet allemaal even vergaand te worden uitgewerkt.

De regionale kaders zijn algemeen geformuleerd zodat de zestien gemeenten uit Gelderland-Midden daarbinnen en daarnaast hun eigen keuzes kunnen maken. Dat gebeurt ook in deze lokale nota.

Zoals in het volgende hoofdstuk verder wordt onderbouwd, is Rozendaal tamelijk homogeen qua Sociaal Economische Status (SES), waardoor de nadruk met name op het tweede en derde speerpunt komt te liggen.

1.2 Algemene uitgangspunten regionale visie

1.2.1. Gezondheid als positieve gezondheid

Voor een definitie van gezondheid sluiten wij aan bij het begrip **Positieve gezondheid**, dat is ontwikkeld door Machteld Huber: *"Het vermogen van de mens om zich aan te passen en eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven."* Positieve gezondheid kent zes pijlers. Dit zijn manieren om op **individueel** niveau de gezondheid in beeld te brengen: dagelijks functioneren; lichaamsfuncties; mentaal welbevinden; spirituele existentiële dimensie; kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijk participeren en dagelijks functioneren. * Bijlage 2a bevat een toelichting op de zes pijlers van positieve gezondheid.

1.2.2 Het radermodel

De pijlers voor positieve gezondheid vormen een manier op op individueel niveau de gezondheid in beeld te brengen en ontwikkelingen hierin te monitoren. Maar gezondheid kun je ook op maatschappelijk niveau bekijken, waarbij een relatie wordt gelegd tussen aspecten die de gezondheid van een populatie beïnvloeden. In de regio Gelderland-Midden is hiertoe het "radermodel" ontwikkeld.

Het radermodel is een vertaling van de zes dimensies van positieve gezondheid naar thema's op populatieniveau. De "raders" brengen tot uitdrukking dat deze factoren elkaar beïnvloeden. Zij helpen om zicht te krijgen op de aangrijpingspunten voor sturing. Het gaat hierbij niet alleen om "tellen, maar ook om "vertellen". Het **radermodel** is het **algemene kader** om het gezondheidsbeleid in Gelderland Midden vorm te geven.

De volgende raders worden in de regiovisie verder uitgewerkt: algemene kenmerken van een gemeente, leefstijl, veerkracht, mentale gezondheid, lichamelijke gezondheid, fysieke leefomgeving, sociale leefomgeving, zelfredzaamheid, samenredzaamheid en kwaliteit van leven.

Aan de hand van raders kunnen ook **gemeenteprofielen** worden gemaakt. In de notitie "Gezondheid als aangrijpingspunt om binnen de uitdaging van het leven zelf aan het roer te blijven" dd. juli 2016 heeft VGGM deze raders voor het eerst voor de regio vertaald naar volwassenen en ouderen, uitgesplitst naar hoge en lage SES en naar mensen met en zonder een twee of meer chronische aandoeningen. Ook deze notitie is op 13 september 2016 t.k.n. aan de raad aangeboden.

Gezien het geringe inwonertal, de aanwezigheid van voorzieningen in de buurgemeenten en het relatief homogene karakter van Rozendaal, is het niet noodzakelijk op alle aspecten beleid te ontwikkelen. De raders, de aspecten, die in deze nota verder worden uitgewerkt, zijn: sociale leefomgeving, fysieke leefomgeving, leefstijl, lichamelijke gezondheid en mentale gezondheid.

* Voor een toelichting op het radermodel: zie bijlage 2b.

2. Lokale invulling

In dit hoofdstuk komen eerst enkele algemene kenmerken van de gemeente Rozendaal aan bod. Vervolgens wordt een relatie gelegd met het Sociaal domein. Het grootste deel van dit hoofdstuk is gewijid aan specifiek Rozendaalse voorstellen, gegroepeerd naar raders.

2.1 Algemene kenmerken gemeente Rozendaal

De algemene kenmerken van een gemeente hebben hun uitwerking in welke gezondheidsthema's van belang zijn. De samenstelling van de bevolking is van invloed op de gezondheid van de bevolking. Bepaalde groepen inwoners lopen meer risico's ten aanzien van hun gezondheid dan andere groepen. Zo hebben ouderen vaker en meer chronische aandoeningen dan jongeren. Ook is bekend dat

diabetes vaker voorkomt bij allochtonen dan bij autochtonen.

Bij de keuze van de thema's voor Rozendaal vormen deze, naast kennis van de lokale situatie, een belangrijke bron van informatie. * In de bijlagen 3a en 3b vindt u algemene informatie over de gemeente Rozendaal. Bijlage 3a bevat een bevolkingspiramide, met een vergelijking tussen 1990 en 2013 (Bron: VGGM). Duidelijk is te zien, dat het relatieve aandeel van de middengroep is afgenomen: Rozendaal kent op dit moment relatief veel jongeren en ouderen.

Bijlage 3b bevat algemene informatie, ontleend aan de integrale Jeugdrapportage⁵.

De navolgende informatie wordt ontleend aan het document "Gezondheid als aangrijpingspunt, om binnen de uitdagingen van het leven zelf aan het roer te blijven" van VVGM, d.d. juli 2016.

Tabel 1 Algemene kenmerken van de bevolking (Bron: VGGM onderzoek uit 2015/2016)

	Bevolking met een laag inkomen (CBS, 2011) (1)	75+ -ers	Volwassenen met twee of meer chronische aandoeningen (2)	Ouderen met twee of meer chronische aandoeningen	(Zeer) ernstig eenzame volwassenen	(Zeer) ernstig eenzame ouderen
Rozendaal	13%	13%	20%	46%	3%	5%
Ter vergelijking: Rheden	34%	12%	30%	49%	7%	5%
Regiobreed: de zestien gemeenten in Gelderland-Midden	33%	7%	29%	50%	7%	8%

(1) Laag inkomen: minder dan € 19.000 per jaar; hoog inkomen: meer dan € 31.000 per jaar (2016)

(2) Chronische aandoeningen: twee of meer aandoeningen uit een lijst met 19 aandoeningen.

Aantallen

Voor Rozendaal zijn op het terrein van de publieke gezondheid niet altijd aantallen beschikbaar. De aantallen in Rozendaal zijn vaak zo laag, dat zij een vertekend beeld geven. De GGD werkt met steekproeven en de steekproef van Rozendaal is over het algemeen te klein om statistisch relevante informatie op te leveren. Daarnaast kunnen er problemen ontstaan met privacy, bijvoorbeeld bij informatie over het aantal ambulanceritten. Daarom wordt in voorkomende gevallen alleen aangegeven *dat* iets in Rozendaal voorkomt, maar niet hoe vaak.

Om toch iets te kunnen zeggen over Rozendaal wordt, waar informatie is uitgesplitst naar inwoners met een hoge en lage SES (inkomen en/of opleiding) de informatie over de hoge SES geacht van toepassing te zijn op Rozendaal.

In het licht van de algemene kenmerken van de gemeente Rozendaal worden twee van de thema's uit het radermodel die van invloed zijn op de gezondheid niet verder behandeld: "veerkracht" en "sociaal economische status" (SES). Op deze thema's scoort Rozendaal goed.

⁵ "De jeugd in Gelderland-Midden, zelfredzaam, gezond, gelukkig?" Regiorapport- gemeente Rozendaal. VGGM, december 2016.

De gemiddeld hoge sociaal economische status, die veelal wordt uitgedrukt in inkomen en opleidingsniveau, blijkt al uit de algemene kenmerken (* zie bijlage 3b). Deze hangt positief samen met veerkracht. "Veerkracht" wordt in dit verband omschreven als het bezitten van gezondheidsvaardigheden: vaardigheden van individuen om informatie over gezondheid te verkrijgen, te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken bij het nemen van gezondheidsgerelateerde beslissingen. Het gaat bijvoorbeeld om leesvaardigheden en de vaardigheid om informatie te verzamelen en kritisch af te wegen.

De overige factoren die invloed hebben op de gezondheid, de raders "sociale leefomgeving", "fysieke leefomgeving", "leefstijl", "lichamelijke gezondheid" en "mentale gezondheid" komen hierna aan bod. Zij dienen als kapstok voor de Rozendaalse voorstellen.

2.2. Relatie met het Sociale domein

Positieve gezondheid, de nieuwe kijk op gezondheid, sluit aan bij de veranderde maatschappelijke visie die uitgaat van de eigen kracht van mensen en de samenleving: zelfredzaamheid en samenredzaamheid. In het Meerjarenbeleidskader Sociaal domein van de gemeente Rheden⁶, die nog ter kennis wordt gebracht van de raad in Rozendaal, wordt het als volgt verwoord (blz. 14):

"De vitaliteit van inwoners is verbeterd"

De gezondheid van inwoners verbeteren, is een speerpunt van de overheid. Het hebben of behouden van een gezond leven, dan wel het leren omgaan met beperkingen, vormt de basis van ons gezondheidsbeleid. Gezondheid wordt steeds vaker in termen van functioneren en participatie gezien, in plaats van alleen in somatische (lichamelijke) of psychische (geestelijke) zin. Wanneer de participatie toeneemt, zal ook de gezondheid verbeteren. Hiermee is een omslag van denken ontstaan van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Dit vertaalt zich in een nieuwe definitie van gezondheid: "Het vermogen van de mens om zich aan te passen en eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven."

En verderop (blz. 15):

"Signalering en lichte hulpverlening voorkomen uitval"

Het preventieve beleid en de preventieve maatregelen zijn erop gericht inwoners zolang mogelijk gezond en zelfstandig te houden. Zo wordt voorkomen dat individuen, groepen en buurten in de toekomst meer zorg nodig hebben. Door problemen vroegtijdig te signaleren, kan integrale hulpverlening vanuit het principe één gezin, één plan, één regisseur op tijd op gang worden gebracht. Zo kan bijvoorbeeld voortijdig schoolverlaten worden voorkomen of kunnen ouderen blijven meedoen. Door het juiste aanbod van (jeugd) gezondheidszorg, lichte opvoed- en opgroeiondersteuning, (welzijns-) voorzieningen gericht op participatie van kwetsbare groepen, het stimuleren van sociale cohesie in wijken en buurten en door voorlichting te geven op scholen, worden de netwerken waarop inwoners kunnen terugvallen versterkt. De gemeente is binnen de kaders van de Wmo en de Wet publieke gezondheidszorg (Wpg) verantwoordelijk voor het realiseren van voldoende aanbod op de hierboven genoemde gebieden."

Het sociale domein en het gezondheidsdomein raken elkaar steeds meer, lopen in elkaar over en overlappen elkaar. Vanuit de inwoner lijkt het onderscheid vaak gekunsteld: de leefwereld van de inwoner en de systeemwereld van wetten, regels en organisaties, sluiten niet altijd aan. Beide domeinen kunnen worden onderscheiden, maar zijn niet te scheiden.

---

⁶ Bron: "Meedoen!" Meerjarenbeleidskader Sociaal domein 2017-2021 gemeente Rheden

2.3 Sociale leefomgeving

De rader "Sociale leefomgeving" laat zien hoe mensen de relaties met naasten in hun omgeving ervaren. In het document "Gezondheid als aangrijpingspunt..." wordt specifiek ingegaan op de relaties met burens, of mensen in contact zijn met hun burens. Daarnaast wordt ingegaan op of mensen zich wel of niet gediscrimineerd voelen. De rader "Sociale leefomgeving" hangt nauw samen met "Samenredzaamheid" en "Zelfredzaamheid".

* In bijlage 4 vindt u een tabel met informatie over enkele aspecten van de sociale leefomgeving, ontleend aan het document "Gezondheid als aangrijpingspunt (...)" van de VGGM, d.d. juli 2016.

Senioren

In deze Rozendaalse nota beperken wij ons voor wat betreft de sociale leefomgeving tot de senioren. Volgens art. 5a van de Wet publieke gezondheid dienen gemeenten aandacht te besteden aan de gezondheidszorg voor ouderen. Enerzijds omdat er sprake is van een dubbele vergrijzing: de jongere ouderen die gezonder en kwieker zijn dan de oudere ouderen, en de oudere ouderen die steeds ouder worden. Maar wat ook een rol speelt, is dat de recente veranderingen in de zorg de ouderen relatief sterk raken. Sommige bezuinigingen, zoals op de hulp in het huishouden, vinden relatief snel plaats en raken ouderen relatief sterk.

Het beleid dat mensen, vaak omdat zij dat zelf ook willen, langer zelfstandig blijven wonen, heeft in Rozendaal relatief gezien de meeste gevolgen voor senioren. Voor senioren worden, met het oog op een groter welbevinden, voor de periode 2017 t/m 2020 de volgende maatregelen voorgesteld:

1. Huisbezoek

1. Voorstel: Uitvoeren van huisbezoek ouderen in 2017.

Dit voorstel draagt bij aan het speerpunt "het borgen van een vangnetfunctie voor zeer kwetsbare doelgroepen" uit de Regiovisie. Het borgen van een vangnetfunctie begint met het kennen van deze doelgroepen, zoals inwoners met (beginnende) dementie en "zorgwekkende zorgmijders". Het huisbezoek 75+ kan helpen om inzicht te krijgen in de situatie van deze ouderen. En evenals in 2012 wordt de preventie van criminaliteit en de maatregelen die de senioren zelf kunnen nemen, hier weer in meegenomen

2. Studiekringen voor senioren

2. Voorstel: In overleg met de bibliotheek de studiekeringen onder de aandacht brengen van inwoners van Rozendaal.

3. Wonen en zorg

3. Voorstel: de mogelijkheden onderzoeken om vanaf 2018 te participeren in het project "Mijn huis, mijn toekomst" voor senioren vanaf 70 jaar.

2.4 Fysieke leefomgeving

Veel mensen ondervinden een negatieve invloed van de woonomgeving op hun gezondheid. De bijdrage aan de ziektelast wordt geschat op 1 tot 6 procent. Vooral kinderen, ouderen en chronisch zieken zijn kwetsbaar en vragen om extra bescherming.

* In bijlage 4 vindt u een tabel met informatie over enkele aspecten van de sociale leefomgeving, ontleend aan het document "Gezondheid als aangrijpingspunt (...)" van VGGM, d.d. juli 2016.

De fysieke leefomgeving in Rozendaal heeft een aantal sterke punten die positief uitwerken voor de inwoners, bijvoorbeeld voor chronisch zieken. De omgeving nodigt uit tot bewegen, zoals wandelen, fietsen en hardlopen. Maar op onderdelen is verbetering mogelijk.

Houtstook

Het stoken van de open haard is in Rozendaal niet ongewoon. Er zijn echter ook inwoners die de hiermee samenhangende houtrook als overlast ervaren, vooral burgers met een luchtwegaandoening. Maar ook geur of roetneerslag kunnen tot overlast leiden. Handhaven is nu lastig voor gemeenten. Vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet, naar verwachting in 2019, wordt de aanpak van houtstook een gemeentelijke bevoegdheid en krijgen gemeenten lokale afwegingsruimte via het omgevingsplan. Gezien de nabijheid van Velp is hier ook het beleid van de gemeente Rheden van belang.

1. Voorstel: Terugdringen overlast door houtstook door middel van informatievoorziening

Dit voorstel sluiten aan bij het regionale speerpunt “bevordering van de participatie, kwaliteit van leven en eigen regie van chronisch zieken. Zoals inwoners met chronische longaandoeningen.

Gezondheid in het onderwijs

Een Gezonde School staat voor betere schoolprestaties, minder schooluitval en een gezonde leefstijl. Sinds de zomer van 2011 kunnen basisscholen en de scholen voor voortgezet onderwijs het vignet “Gezonde school” voeren. Hiermee kunnen zij zich profileren als Gezonde School. Het vignet bestaat uit acht deelcertificaten, waaronder “sport & bewegen” en “sociaal-emotionele ontwikkeling”⁷.

2. Voorstel: Ondersteunen van een gezondheidsaanpak van de Dorpsschool en Het Rhedens

2.5 Leefstijl

In de landelijke Nota worden de volgende vier leefstijlspeerpunten onderscheiden: bewegen, overgewicht, alcohol en roken. Deze worden hierna toegelicht:

Regelmatig bewegen bevordert de kwaliteit van leven en kent diverse gezondheidsvoordelen. Frequent matig intensief bewegen, zoals fietsen of stevig wandelen, kan het risico verlagen op onder meer coronaire hartziekten, diabetes en een beroerte. Intensief bewegen, zoals hardlopen en tennis,

bevordert bovendien de conditie van hart en longen. Tevens heeft voldoende bewegen een gunstig effect op het beloop van chronische ziekten.

Overgewicht, en vooral ernstig overgewicht (obesitas) hangt samen met tal van chronische aandoeningen waaronder diabetes, hart- en vaatziekten en een aantal soorten kanker. Daarnaast heeft het ook invloed op de psychische gezondheid.

Het risico op gezondheidsschade door alcohol hangt af van het totale alcoholgebruik, maar ook van het drinkpatroon.

Overmatig alcoholgebruik hangt samen met een hoger risico op (acute) aandoeningen aan de hersenen, lever, maag en hart en vaten. Voor vrouwen neemt het risico op borstkanker toe met het aantal geconsumeerde glazen alcohol.

Bij mensen boven de twintig jaar is een groot deel van de sterfgevallen door longkanker, COPD en kanker in het hoofdhalsgebied te wijten aan roken. Behalve rokers lopen ook mensen die meeroken meer risico op onder meer longkanker en hart- en vaatziekten.

* In bijlage 4 vindt u een tabel met informatie over enkele aspecten van de sociale leefomgeving, ontleend aan het document “Gezondheid als aangrijpingspunt (...)” van de VGGM, d.d. juli 2016.

Voor de gemeente Rozendaal zijn, gerelateerd aan de hoge SES, de aspecten “bewegen” en “alcohol” het meest van belang. Daarom worden deze hierna verder behandeld.

⁷ Voor meer informatie: www.gezondeschool.nl

Bewegen

“Meer bewegen” is één van de landelijke leefstijlspeerpunten. Dit is ook een thema voor Rozendaal. De omgeving van Rozendaal nodigt op zich uit tot laagdrempelige vormen van bewegen, zoals wandelen en fietsen. Een aandachtspunt is, dat vooral oudere mensen vaak minder gaan bewegen als ze zijn gevallen. Mensen die zijn gevallen, zijn daarna vaak bang om weer te vallen. Het voorkómen van vallen en het op een goede manier leren omgaan met vallen, helpt ouderen om langer mobiel te blijven.

Valpreventie voor senioren

Uit een gesprek met senioren in november 2016 kwam naar voren, dat valpreventie een belangrijk aspect is om ouderen langer zelfstandig te laten wonen.

1. Voorstel Valpreventie aanbieden aan senioren.

Blijven bewegen heeft, naast dat het positief bijdraagt aan valpreventie, een intrinsieke waarde voor jong en oud.

2. Voorstel: Invoeren van de Actief Plusinterventie in Rozendaal.

De “Actief Plus” interventie is een bewezen effectieve interventie voor senioren vanaf 50 jaar, waarmee zij worden gestimuleerd om meer te gaan bewegen. Zij krijgen een advies-op-maat, afgestemd op hun persoonlijke kenmerken.

3. Voorstel: Uniek Sporten (voor mensen met een beperking) meer onder de aandacht brengen.

4. Voorstel: Combinatiefunctionarissen Sport en Cultuur voor basisschoolleerlingen financieren

5 Voorstel: Deelname aan de Nationale Sportweek promoten

Alcohol

“Minder alcoholgebruik” is één van de landelijke leefstijlspeerpunten.

Bij jongere senioren

Uit de Monitor Volwassenen 2008 (maart 2010) kwam naar voren, dat oudere Rozendaalse volwassenen (50-65 jaar) relatief veel alcohol drinken. Het alcoholgebruik onder jongere 55+’ers is overigens een landelijk issue.

6. Voorstel: Preventie overmatig alcoholgebruik senioren

Bij jongeren

Uit het Jeugdoverzicht⁸ blijkt, dat het alcoholgebruik voor jongeren met een hogere SES in onze regio relatief hoog is. Uit een toelichting van de onderzoekers bleek, dat dit ook voor Rozendaal geldt.

7. Voorstel: Preventie overmatig alcoholgebruik jongeren

---

⁸ “De jeugd in Gelderland-Midden, zelfredzaam, gezond, gelukkig?” Regiorapport- gemeente Rozendaal. VGGM, december 2016.

2.6 Lichamelijke gezondheid

Lichamelijk functioneren betreft het kunnen uitvoeren van dagelijkse lichamelijke activiteiten. Denk hierbij aan lopen, eten, aan- en uitkleden en boodschappentassen dragen.

Moeilijkheden hiermee duiden we aan met "beperkingen". Beperkingen in activiteiten die te maken hebben met horen (het niet kunnen volgen van gesprekken), zien (het niet kunnen lezen van de krant of het niet herkennen van gezichten) en mobiliteit (tillen, dragen, bukken en lopen).

* In bijlage 4 vindt u een tabel met informatie over enkele aspecten van lichamelijke gezondheid, ontleend aan het document "Gezondheid als aangrijpingspunt (...)" van de VGGM, d.d. juli 2016.

Lichamelijke gezondheid bij senioren en jongeren is eerder in deze nota al aan bod gekomen: de leefstijlspeerpunten "meer bewegen" en "minder alcoholgebruik" werken positief door in het lichamelijk functioneren. Verschillende hiervóór genoemde voorstellen dragen bij een verbetering van het lichamelijk functioneren. Bij de rader lichamelijke gezondheid lichten wij nog twee aspecten uit.

Gezondheidsbevordering statushouders

In de eerste plaats wordt aandacht gevraagd voor de gezondheid van statushouders. Voor de vergunninghouders (of statushouders), erkende vluchtelingen die voor het eerst in de gemeente worden gehuisvest, is gezondheidsbevordering in brede zin een zelfstandig speerpunt. Het aantal statushouders is in 2015 en 2016 explosief toegenomen: een toename in kwantiteit, in aantallen, die heeft geleid tot de noodzaak van een kwalitatief andere aanpak.

Een goede gezondheid is cruciaal voor de participatie en integratie van vergunninghouders.

Andersom is het zo snel mogelijk volwaardig meedoen in de Nederlandse samenleving het beste recept voor goede gezondheid en welzijn van deze nieuwkomers. Vanuit gemeenten is een actieve en integrale aanpak nodig. Rozendaal is te klein om dit zelfstandig op te pakken.

1. Voorstel: De gezondheidsbevordering van statushouders onder de aandacht brengen zowel regionaal als bij de gemeente Rheden.

Inzet van vrijwilligers bij hartproblemen

Er is een openbare AED in Rozendaal (AED: Automatische Externe Defibrillator).

Deze bevindt zich aan de zijkant van het gemeentehuis. Aanvankelijk bevond hij zich in de hal tegenover de balie Burgerzaken, maar hij is in 2016 buiten in een kast geplaatst zodat hij ook buiten de openingstijden van het gemeentehuis voor iedereen toegankelijk is. Dat wil zeggen: 24 uur per dag en 7 dagen per week. Daarnaast is sprake van een aantal AED's in Rozendaal die niet openbaar toegankelijk zijn, zoals op het Kasteel. Binnenkort komt er een AED bij in de wijk Kapellenberg, als particulier initiatief. Ook deze is openbaar toegankelijk.

Wat Rozendaal kan doen, is meer AED's plaatsen en de bestaande openbaar toegankelijke AED's beter benutten. Dit leidt tot het volgende

2. Voorstel: Bekendmaking AED's in Rozendaal.

2.7 Mentale gezondheid

Mentale (psychische) ongezondheid vormt een groot deel van de totale ziektelast onder de volwassen bevolking. Psychische ongezondheid heeft niet alleen in veel gevallen verstrekkende gevolgen voor de persoon zelf, maar ook voor de omgeving van de persoon en de maatschappij. Hierbij kan gedacht worden aan arbeidsongeschiktheid en daardoor verlies van werk en inkomen, maar ook aan sociale uitsluiting, fysieke klachten of zelfmoordneigingen.

“Mentale gezondheid” is een landelijk speerpunt. Voor de gemeente Rozendaal wordt bij deze “rader” het onderwerp “Sociale uitsluiting” aan de orde gesteld, meer in het bijzonder het voorkómen en aanpakken van eenzaamheid. Uit allerlei onderzoeken onder de Rozendaalse bevolking, blijkt een behoefte om elkaar te ontmoeten.

Het komt naar voren uit onderzoekjes onder ouderen, zoals het huisbezoekproject. Maar ook de 22 tieners die in mei 2016 bijeen kwamen op een door Radar jongerenwerk begeleide avond spraken over mogelijkheid om elkaar te ontmoeten: digitaal, via een WhatsApp groep of op een ontmoetingsplek. De praktijk is, dat Rozendalers elkaar ook buiten de gemeente ontmoeten, vaak samen met inwoners van Velp die deels ook weer oud-Rozendalers zijn.

Het verminderen van eenzaamheid draagt hoe dan ook bij aan psychische gezondheid en welbevinden. Eenzaamheid leidt tot verminderd welbevinden. En sociale activiteiten kunnen, alleen al doordat mensen elkaar kunnen ontmoeten, positief bijdragen aan de zingeving van iemands leven. Vanuit deze optiek hecht de gemeente Rozendaal veel belang aan ontmoetingsactiviteiten, overigens niet alleen voor senioren.

Daarom wordt subsidie verleend ten behoeve van de open inloopochtend in de Serre van Rozendaal, en aan Radar ten behoeve van het ouderenwerk in dienstencentrum De Elleboog in Nieuw Schoonoord in Velp.

Ook “Ons Raadhuis” in Velp wordt ondersteund, in de eerste plaats door een subsidie van het Lokaal Innovatiebudget Rheden-Rozendaal. Ook Rozendaal betaalt hieraan mee.

1. Voorstel:

Naast de subsidie aan de ontmoetingsochtend in De Serre van Rozendaal en De Elleboog in Velp, vanaf 2018 subsidie beschikbaar stellen voor “Ons Raadhuis” in Velp.

Het is van belang dat ook signalen die hetzij bij de ontmoetingsochtend in De Serre hetzij bij de gemeente binnenkomen, kunnen worden doorgegeven aan het Sociale gebiedsteam. Ook van of over mensen die zelf niet snel om hulp vragen.

Hoofstuk 3 Uitvoeringsplan: uitwerking voorstellen plus financiële gevolgen

1. Rader "Sociale leefomgeving"

Voorstel/ Termijn/ Kosten		2017	2018	2019	2020	Kosten	Toelichting
1	Uitvoeren van huisbezoek ouderen in 2017. Bestaand beleid.	Tweede helft 2017				€ 1.627,50 Subsidie stichting STOER	
2.	Bevordering Studiekringen ism Bibliotheek. Nieuw	2017				PM	
3.	Oriëntatie op mogelijkheden deelname aan "Mijn huis, mijn toekomst" inclusief financiële mogelijkheden. Nieuw	Eerste helft 2017. Indien positief Aanmelden voor Begroting 2018	Uitvoering vanaf 2018	Uitvoering	Uitvoering	Raming 1) € 1.600,- projectkosten vanaf 2018. 2) Voor aanpassingen: max. € 650,- per woning	

1. Huisbezoek

1. Voorstel: Uitvoeren van huisbezoek ouderen in 2017. Bestaand beleid.

Het huisbezoek voor senioren is een bestaande activiteit die voor de volledigheid in deze nota wordt vermeld. In 2012 heeft het eerste huisbezoek plaatsgevonden voor inwoners van 75 jaar en ouder Deze activiteit wordt uitgevoerd door vrijwilligers die verbonden zijn aan het Ouderenwerk⁹, aangestuurd door een ouderenadviseur. Het huisbezoek vindt vierjaarlijks plaats; in de gemeente Rheden is het gericht op ouderen vanaf 70 jaar. In Rozendaal is gekozen voor de doelgroep 75+ omdat deze naar verhouding vanwege de hogere SES minder problemen heeft. Uit de eerste ronde huisbezoeken, eind 2012/begin 2013, bleek dit ook: het aantal afmeldingen was relatief groot, waarbij "we redden ons nog goed" het meest voorkomende argument was. Specifiek Rozendaals was de aandacht voor criminaliteit en criminaliteitspreventie.

Via een nieuwe ronde in 2017 verwachten wij, naast input voor beleid, opnieuw knelpunten op het spoor te komen en ouderen te kunnen verwijzen.

⁹ Sinds 2016 is dit stichting STOER (Senioren Teams Ondersteunen Elkaar in Rheden en Rozendaal).

2. Studiekringen voor senioren

2. Voorstel: In overleg met de bibliotheek de studiekekringen onder de aandacht brengen van inwoners van Rozendaal. Nieuw beleid.

Veel ouderen zijn op zoek naar zingeving, sociale contacten en uitdagingen om geestelijk actief te blijven. Een studiekekring voor inwoners van 50 jaar en ouder speelt hier op in. Een studiekekring is een educatieve groep van ouderen, waarbij men elkaar ontmoet en met elkaar van gedachten wisselt over actuele onderwerpen. Er is sprake van een structurele activiteit omdat men elkaar regelmatig ontmoet. Inmiddels heeft Bibliotheek Veluwezoom het initiatief genomen om Studiekekringen op te starten.

3. Wonen en zorg

3. Voorstel: de mogelijkheden onderzoeken om vanaf 2018 te participeren in het project "Mijn huis, mijn toekomst" voor senioren vanaf 70 jaar; inclusief kostenraming. En bij de Begrotingsbehandeling 2018 hiervoor de benodigde middelen beschikbaar te stellen. Nieuw beleid.

Het combineren van wonen, en zorg is een uitdaging waar veel gemeenten voor staan, ook gezien de verscherpte toegang tot de Wet langdurige zorg (Wlz). Het gaat om de volgende vraagstukken, die een gemeentebrede impact hebben ¹⁰:

1. Functieverandering en transformatie van "oude" verzorgingshuizen;
2. Informatievoorziening langer zelfstandig wonende burger;
3. Voldoende geschikte woningen en nieuwe woonvormen.

Het eerste vraagstuk is niet van toepassing op Rozendaal maar gemeenten met verzorgingshuizen op hun grondgebied krijgen hiermee te maken, omdat de verscherpte indicatiestelling tot leegstand leidt. In Rozendaal gaat het om de vraagstukken ad 2 en 3.

De drempel voor hulpbehoevende senioren om te verhuizen naar een zorginstelling is in Rozendaal relatief hoog, omdat dit een verhuizing impliceert naar een andere gemeente.

Naar verwachting zal de gemeente Rozendaal in 2017 beleid ontwikkelen om wonen en zorg te combineren. Hierin worden de vraagstukken ad 2 en 3 geadresseerd. Een eenvoudig instrument om langer zelfstandig wonende burgers te informeren, is het project "Mijn huis, mijn toekomst" dat wordt verzorgd door stichting STOER. Vooruitlopend op de te verschijnen Nota "Wonen en zorg" kan dit aanbod op korte termijn worden gerealiseerd voor de inwoners van Rozendaal.

De doelstelling van het project "Mijn huis mijn toekomst" is: "Senioren adviseren om door middel van aanpassingen in huis er voor te zorgen dat het huis geschikt is om er langer zelfstandig en veilig te kunnen blijven wonen." Dit sluit naadloos aan bij het aandachtspunt "Informatievoorziening langer zelfstandig wonende burger" en draagt ook bij aan de zelfredzaamheid van de Rozendaalse senioren. Dit project biedt, net zoals het Huisbezoekproject, een uitgelezen kans om "achter de voordeur" te kijken bij mogelijk kwetsbare ouderen.

Ook de recente mogelijkheden voor een "Blijverslening" kunnen bij dit project worden meegenomen.

¹⁰ Brief "Opgave langer zelfstandig wonen voor gemeenten" d.d. 29 december 2014, van het VWS Aanjaagteam "Langer Zelfstandig Wonen"

2. Rader “Fysieke leefomgeving”

Voorstel/ Termijn/ Kosten		2017	2018	2019	2020	Kosten	Toelichting
1	Terugdringen overlast door houtstook. Nieuw	Voorlichting in voorjaar en najaar	Idem Meenemen bij invoering Omgevingswet			N.v.t.	
2.	Ondersteunen Dorpsschool en Het Rhedens bij gezondheidsaanpak “Gezonde school” . Nieuw			Dorpsschool: in gesprek gaan als de nieuwbouw is gerealiseerd		PM	

1. Houtstook

1. Voorstel: Terugdringen overlast door houtstook door middel van informatievoorziening. Nieuw beleid.

Vanwege de nabijheid van Velp is hier ook het beleid van de gemeente Rheden van belang. Als uitwerking van bovengenoemde maatregel wordt voorgesteld om, evenals de gemeente Rheden, de inwoners te informeren over de overlast van houtstook, de gezondheidsrisico's die houtstook met zich meebrengt en over manieren om overlast voor omwonenden te beperken.

De VNG heeft bij het ministerie van Infrastructuur en Milieu gepleit voor bronmaatregelen voor houtkachels en verkoopheisen, voor de ontwikkeling van een landelijke norm voor schadelijkheid van houtrook en voor de ontwikkeling van een landelijke beoordelingsmethodiek voor stookinstallaties in particuliere woningen. Wij volgen dit onderzoek en de uitkomsten.

2. Ondersteunen gezondheidsaanpak op de Dorpsschool

2. Voorstel: Ondersteunen van een gezondheidsaanpak van de Dorpsschool en Het Rhedens. Nieuw beleid.

Een school kan met één deelcertificaat voor drie jaar het vignet Gezonde school voeren. Veel GGD'en ondersteunen scholen om integraal, planmatig en structureel aan gezondheid en preventie te werken. Wij ondersteunen de Dorpsschool desgewenst bij het behalen van het Vignet Gezonde School op de nieuwe locatie. Dit zal in overleg met de school worden opgestart op het moment dat de nieuwbouw is gerealiseerd.

Ook Het Rhedens zal worden ondersteund om het vignet Gezonde School te kunnen voeren.

3. Rader "Leefstijl"

Voorstel/ Termijn/ Kosten		2017	2018	2019	2020	Kosten.	Toelichting
1	Valpreventie aanbieden aan senioren. Nieuw	Eerste helft 2017.				PM	
2.	Invoeren "Actief Plus" interventie. Nieuw	Eerste helft 2017				PM	
3.	Uniek Sporten meer onder de aandacht brengen. Bestaand beleid					Extra PR: geen activiteitenkosten. T.k.n.: deelnamekosten: € 376,- (2017)	
4.	Combinatiefunctionarissen Sport en Cultuur voor basisschoolleerlingen. Bestaand beleid	Combinatiefunctionarissen basisschooljeugd	Idem	Idem			
5.	Nationale Sportweek. Bestaand beleid.	Samen met de gemeente Rheden					
6.	Preventie overmatig alcoholgebruik senioren. Nieuw	Tweede helft 2017 Onderwerp Wmo-informatiemiddag				T.k.n: Wmo-informatie-middag: € 200,00 projectkosten plus uren	
7.	Preventie overmatig alcoholgebruik jongeren . Nieuw	Relatie met jongerenactiviteiten m.n. Jongerenraad en Feest					

1. Valpreventie aanbieden aan senioren

1. Voorstel Valpreventie aanbieden aan senioren. Nieuw beleid

De mogelijkheden worden onderzocht om in Rozendaal een programma valpreventie aan te bieden, voor inwoners van Rozendaal en Velp. Hiervoor wordt contact gezocht met de gemeente Rheden.

Er ligt een aanbod voor onze gemeente, een kortdurend programma, van 3-6 sessies. Dit werkt preventief, het richt zich op opbouw van vertrouwen, kracht en coördinatie van het gehele lichaam. Het vroegtijdig oppakken van dingen die moeizamer worden of minder goed gaan, is hierbij erg belangrijk.

2. "Actief Plus" interventie voor 50-plussers

2. Voorstel: Invoeren van de Actief Plusinterventie in Rozendaal. Nieuw beleid.

Voor jongere senioren, vanaf 50 jaar, bestaat de "Actief Plus" interventie. Actief Plus is een bewezen effectieve interventie, waarmee 50-plussers worden gestimuleerd om meer te gaan bewegen. Bij de "Actief Plus interventie" ontvangen de deelnemende 50-plussers online of per post drie keer een persoonlijk advies om hun beweeggedrag te bevorderen. Het advies-op-maat wordt door een computerprogramma afgestemd op de persoonlijke kenmerken van de deelnemer en kan zo nodig doorverwijzen naar lokale beweegactiviteiten en de buurtsportcoach.

Vanwege deze mogelijkheid tot doorverwijzen is samenwerking met de gemeente Rheden noodzakelijk. De gemeente Rheden is al langer bekend met deze interventie, deze is ook opgenomen in de Rhedense lokale nota.

Tegelijkertijd met het invoeren van deze interventie worden afspraken gemaakt met de gemeente Rheden over het inzetten van de Rhedense beweegcoaches ten behoeve van de 50-plus inwoners van Rozendaal.

3. Uniek Sporten

3. Voorstel: Uniek Sporten (voor mensen met een beperking) meer onder de aandacht brengen. Bestaand beleid.

Uniek Sporten is bedoeld voor inwoners tot 65 jaar met een beperking. De gemeente Rozendaal neemt hier vanaf 2015 aan deel, vanaf 2017 met een subsidie.

In 2015 en 2016, de ontwikkelfase, betaalde de provincie de gemeentelijke bijdragen.

Voorgesteld wordt, vier keer per jaar een artikel te plaatsen in "In de Roos".

4. Combinatiefunctionarissen Sport en Cultuur

4. Voorstel: Combinatiefunctionarissen Sport en Cultuur voor basisschoolleerlingen financieren. Bestaand beleid.

Vanaf 2017 heeft Rozendaal zich voor drie jaar, 2017 t/m 2019, de looptijd van het convenant dat de schoolbesturen in het basisonderwijs met de gemeente Rheden hebben afgesloten, verbonden aan de combinatiefunctionarissen "Sport en Cultuur". De Rozendaalse Dorpsschool maakt gebruik van dit aanbod. Hieraan gerelateerd is het aanbod "Sjors Sportief" en "Sjors Cultureel" dat ook openstaat voor alle Rozendaalse basisschoolleerlingen.

5. Deelname aan de Nationale Sportweek

5 Voorstel: Deelname aan de Nationale Sportweek promoten. Bestaand beleid.

Sinds 2016 werkt Rozendaal bij de Nationale Sportweek samen met Rheden. De activiteiten in Rheden en Rozendaal worden georganiseerd door de gemeente Rheden, in overleg met onze gemeente. Rozendaal verzorgt extra publiciteit via "In de Roos".

6. Leefstijlspeerpunt "Alcohol" bij senioren

6. Voorstel Preventie overmatig alcoholgebruik senioren. Nieuw.

Voorgesteld wordt, deze maatregel als volgt uit te werken:

- Via "In de Roos" wordt aandacht besteed aan goede voorlichting over alcoholgebruik bij 55-plussers. Informatie hierover wordt ingewonnen bij onze GGD. Hier is sprake van selectieve preventie, gericht op jongere senioren.
  - Het thema "Ouderen en drank" (met een knipoog!) aan de orde te stellen op de jaarlijkse Wmo-ontmoetingsmiddag 2017.
- Hierbij komt niet alleen alcoholgebruik aan bod, maar bijvoorbeeld ook de noodzaak voor oudere senioren om voldoende te drinken, zeker bij warm weer.

7. Leefstijlspeerpunt "Alcohol" bij jongeren

7. Voorstel Preventie overmatig alcoholgebruik jongeren. Nieuw.

Het alcoholgebruik voor jongeren met een hogere SES is in onze regio relatief hoog. Dit geldt ook voor Rozendaal.

Aan VGGM is de suggestie gedaan om de oorzaken in beeld te brengen, bijvoorbeeld om het te onderzoeken per school. Het extra contactmoment 15-16 jaar kan hiervoor worden gebruikt, of de vierjaarlijkse jongerenmonitor voor 12- en 14 jarige VO-scholieren, E-MOVO.

Is het relatief hoge alcoholgebruik bijvoorbeeld gerelateerd aan een specifieke school? Of aan de populatie?

Onderzoeksresultaten uit het Jeugdoverzicht zijn niet te herleiden tot Rozendaal, maar de algemene resultaten voor een hoge SES zijn te gebruiken voor onze gemeente. Het gegeven, dat de minimumleeftijd voor alcohol is opgetrokken naar 18 jaar, maakt het sowieso gewenst om creatieve manieren te zoeken om schoolfeesten aantrekkelijk te houden voor jongeren.

Als uitwerking van deze maatregel wordt voorgesteld om:

- Het item "alcoholgebruik" te bespreken in een bestuurlijk overleg met de schoolbesturen, bijvoorbeeld het POVO-gemeente overleg dat binnenkort wordt opgestart. (POVO= Primair Onderwijs Voortgezet Onderwijs)
- Het organiseren van schoolfeesten is een verantwoordelijkheid van de scholen. Maar in overleg met de scholen, met name Het Rhedens, kan dit onderwerp aan de orde worden gesteld in de Jongerenraad i.o. Alcoholgebruik is een item om met jongeren over in gesprek te gaan

4. Rader “Lichamelijke gezondheid”

Voorstel/ Termijn/ Kosten		2017	2018	2019	2020	Kosten.	Toelichting
1	Aandacht voor gezondheidsbevordering statushouders. Nieuw beleid.	2017				PM. Gemeente ontvangt hier middelen voor via het gemeentefonds	
2.	Bekendmaking AED's in Rozendaal. Deels bestaand, deels nieuw beleid.	2017/in samenhang met relatie met start nieuwbouw Dorpsschool	2018			PM	

1. Gezondheidsbevordering statushouders

1. Voorstel: De gezondheidsbevordering van statushouders onder de aandacht brengen zowel regionaal als bij de gemeente Rheden. Nieuw beleid.

Rijk en VNG hebben een ondersteuningsprogramma “Gezondheidsbevordering statushouders” opgesteld. Dit programma ondersteunt gemeenten bij de integrale aanpak rondom de gezondheid en het welbevinden van statushouders. Per GGD regio zijn er een of twee regiocoördinatoren aangesteld, die gemeenten praktische ondersteuning en advies bieden. In onze regio Gelderland Midden is één regiocoördinator benoemd.

Het ondersteuningsprogramma loopt van 1 november 2016 tot 1 mei 2018 en sluit aan bij de bestaande OTAV structuur (OTAV= OndersteuningsTeam Asielzoekers en Vergunninghouders). Vanwege hun achtergrond zijn vergunninghouders een kwetsbare groep. Deze nieuwe inwoners zijn vaak nog onvoldoende op de hoogte van de Nederlandse gezondheidszorg, culturen en gebruiken en ze zijn de taal nog niet machtig. Uit onderzoek blijkt, dat investeren in de gezondheid van deze groep nieuwkomers noodzakelijk is.

2. Inzet van vrijwilligers bij hartproblemen

2. Voorstel: Bekendmaking AED's in Rozendaal. Deels bestaand, deels nieuw beleid.

“Hartslag Nu” en “Hartveilig wonen” zijn twee organisaties die betrokken zijn bij de inzet van vrijwilligers die ingeval van een hartstilstand¹¹ buiten het ziekenhuis, snel opgeroepen kunnen worden. Het gaat om netwerken van vrijwilligers die een slachtoffer kunnen reanimeren en een AED (Automatische Externe Defibrillator) kunnen bedienen. Dit gebeurt in afwachting van de komst van een ambulance. De eerste 6 minuten na een hartstilstand zijn van essentieel belang voor de overlevingskansen en mogelijk de kwaliteit van leven van het slachtoffer en in deze periode kunnen in de buurt wonende vrijwilligers een grote rol spelen. De gemeente Rozendaal valt onder “Hartslag Nu”, gerelateerd aan de ambulancedienst van onze GGD, VGGM. De

¹¹ Eigenlijk gaat het om een circulatiestilstand. Het hart pompt het bloed, door verschillende mogelijke oorzaken, niet meer rond.

mogelijkheden voor de gemeente Rozendaal om aan te sluiten bij “Hartslag Nu” zijn al enkele keren onderzocht. Voor de gemeente als zodanig is dit niet haalbaar. Ook bij andere gemeenten is een ontwikkeling zichtbaar waarin zij de organisatie van het “hartveilig wonen” overlaten aan een stichting.

Er is een openbare AED in Rozendaal. Deze bevindt zich aan de zijkant van het gemeentehuis. Aanvankelijk bevond hij zich in de hal tegenover de balie Burgerzaken, maar hij is in 2016 buiten in een kast geplaatst zodat hij ook buiten de openingstijden van het gemeentehuis voor iedereen toegankelijk is. Dat wil zeggen: 24 uur per dag en 7 dagen per week. Daarnaast is sprake van een aantal AED's in Rozendaal die niet openbaar toegankelijk zijn, zoals op het Kasteel. Binnenkort komt er een AED bij in de wijk Kapellenberg, als particulier initiatief. Ook deze is openbaar toegankelijk. Deze zal door middel van een artikel in “In de Roos” onder de aandacht van de inwoners worden gebracht.

Voorgesteld wordt, een nieuwe AED te plaatsen bij de nieuwe school als deze is gerealiseerd.

Daarnaast wordt het volgende voorgesteld:

- inzet plegen ten behoeve van aanmelding van de algemeen toegankelijke AED's bij “Hartslag Nu”;
- het gebruik bevorderen door de algemeen toegankelijke AED's actief onder de aandacht te brengen van de EHBO-vereniging Velp Rozendaal. In dit kader worden de mogelijkheden onderzocht om de leden en vrijwilligers van deze organisatie aan te sluiten bij “Hartslag Nu”.

5. Rader “ Mentale gezondheid”

Voorstel/ Termijn/ Kosten		2017	2018	2019	2020	Kosten. (Ter kennisname als deze al in de begroting zijn opgenomen)	Toelichting
1	Op aanvraag subsidie beschikbaar stellen voor “Ons raadhuis” in Velp. Nieuw	Eerste halfjaar				Voorstel € 1.000,-	

1. Ondersteuning ontmoeting en activiteiten voor senioren in Ons Raadhuis in Velp

1. Voorstel:

Naast de subsidie aan de ontmoetingsochtend in De Serre van Rozendaal en De Elleboog in Velp, vanaf 2018 subsidie beschikbaar stellen voor “Ons Raadhuis” in Velp. Nieuw.

Eerste helft 2017 overleg met Rheden. Bij Begrotingsvoorbereiding middelen reserveren voor 2018